

РІЗДВО. СИМОНЕНКО. ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

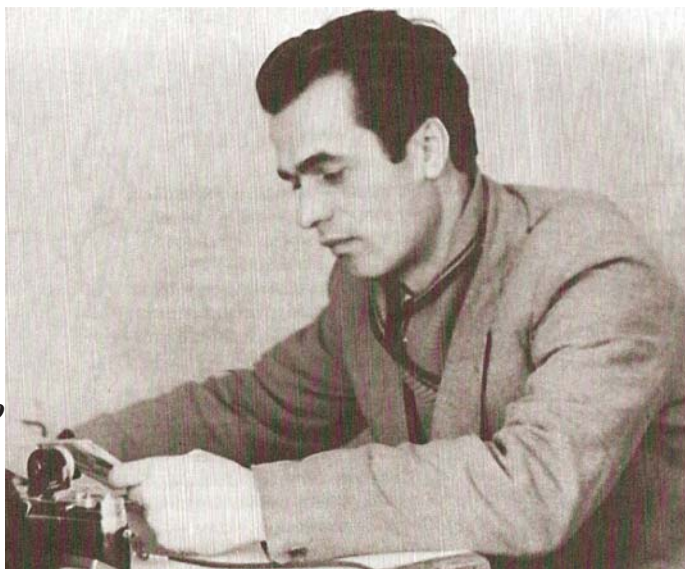
За матеріалами літературознавчого есею «Як він ішов...»

Василь ПАХАРЕНКО

масові арешти шістдесятників. Це був найпохмуріший час у постсталінській імперії. Є у І. Світличного вельми промовистий вірш, присвячений Симоненкові:

*На тебе теж відкрили справу,
Ти не уник свого хреста.
Терпкі згорьовані уста
Не слинули каправу славу
Для всеказивного перста.
Щодня конвоєм на криваву,
Безлюдну, юдину розправу
Іде мужичка правда-мста.
Щодня таврує — дітись ніде! —
Жерців осліпкої Феміди
Твій гнів, твій суд, твоє ім'я.
Ти тут? Я стукаю. Ні звуку.
Ти — тут? Хіба не чуєш стуку?
...Самотня камера твоя.*

Гадаю, автор має цілковиту рацію: якби Симоненко прожив ще хоч два-три роки, він, безсумнівно, опинився б у таборах — так, як опинилися там його друзі.

В. Симоненко в редакції газети «Черкаська правда»

Майже одразу після смерті поета влада була поставлена перед складним вибором — прямо визнати його ворогом чи вдавано обороняти.

Аби підкреслити, що влада Симоненка не боїться, а любить і популяризує, від 1964 до 1968 р. його видали шість разів (збірки віршів «Земне тяжіння» й «Поезії», решта — проза й дитячі казки) та ще й переклали російською (мовляв, хіба б націоналіста перекладали).

Але у всіх цих виданнях поезія Симоненка була вже по-соцреалістичному «наряджена і заспідничена». Найсмівливіші твори — «Злодій», «Курдському братові», «Некролог...», «В букварях ти наряджена...», «Балада про зайшого чоловіка», «Хулганська Іліада», «Казка про Дурила» — цензори просто вилучили. Багато інших віршів спотворили, «збільшевичили». Скажімо, поезія «Брама» тепер одержала назву «Брама замку Стюартів»,

У серпні-вересні 1965 р. — в перше після доби сталінських репресій — в л а с т і

щоб перевести рейки на «буржуазний Захід». Викривальний патос вірша «Гранітні обеліски...» скерували на царське самодержавство, приростивши заголовок «Пророцтво 17 року» та ще й для певності доримувавши в кінці два плакатні рядки:

*І встане правда і любов на світі,
І на сторожі правди стане труд.*

Хоча забули про логіку: чому б це поет у 1960-х роках «пророкував» те, що вже нібито сталося 1917 року? Вірш «Задивляюсь у твої зіниці...» скоротили наполовину, щоб цілком замаскувати ампутацію ключової його думки:

*Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.*

А в кінці, щоб ні в кого не закралося сумніву, про яку Україну йдеться, «безневинно» замінили всього лише один епітет: «Я проллюся крапелькою крові на твоє червоне знамено» (тоді як в оригіналі — «священне»). У поезії «Є тисячі доріг...» «загубилася» третя строфа — про холуйські постолі (на злодієві шапка горить?). Приклади можна продовжувати й продовжувати.

Але навіть у такому обрубаному, скаліченому вигляді поезія Симоненка світлилася крामольною в ту добу щирістю, пашіла патріотизмом, колола правдою. Однак ніщо не могло вбити народну любов до поета. Попри всі заборони, його вперто читали і шанували, ризикуючи свободою, переписували і розповсюджували його захаяльні твори. Ніколи не забували про нього друзі-письменники. Отож опір мстивої компартійної махони було все-таки подолано. 1981 р. з'явилася друком розлога збірка «Лебеді материнства», ще одна — 1984-го (звичайно, обидві у тому ж спотвореному цензурою вигляді). Тоді відбулося практично друге відкриття українцями свого великого поета. Маємо тепер у Черкасах меморіальні дошки, вулицю, названу його іменем, музеї. Великими накладками виходять його твори, з яких поступово облітає цензурне сміття (цей процес очищення, на жаль, не закінчився й досі). Творчість поета вивчається в школі. 1995 р. йому було присуджено найвищу — Державну премію України імені Т. Шевченка.

У нашій уяві він — енергійний, натхненний, усміхнений, закоханий у життя юнак. На щастя, збереглося чимало світлин, на яких митець таким і є. Але найкращий, найточніший — автопортрет, який Симоненко намалював у вірші «Перехожий»:

*Як він ішов! Струменіла дорога,
Далеч у жадібні очі текла.
Не просто ступали — Співали ноги,
І тиша музику берегла.
Як він ішов! Зачарований світом,
Натхненно і мудро творив ходу...*

Таким він був і таким уже залишиться назавжди. Його співуча, натхненна хода майже півстоліття допомагає, допомагатиме й далі багатьом і багатьом розпрямляти спину, «дивитися прямо», ставати собою — гідними Людьми, достойними Українцями.

**Василь
 СИМОНЕНКО**

**з поетичного
 надбання
 поета**

УМАНСЬКИМ ДІВЧАТАМ

Умань! Добра, ласкава Умань.
 Хмари в небі — мов сива шаль.
 Я люблю у Софіївці думать,
 Із минулого знявши вуаль.

Обійду усі гроти й альтанки,
 З водограю нап'юся води.
 Розумію, чому уманчапки
 На побачення ходять сюди.

Ой дівчата, русяві й білі,
 Чорні очі — мов стиглий глід!
 Не дивитись на вас я не в силі,
 А мені вже дивитись не слід.

І блідніють казкові химери,
 І німіє антична краса —
 Ви не гірші нічим од Венери,
 А вона ж цілий світ потряса!

Хто на сонце очей не мружить?
 От хіба що сліпі — та й все.
 Той, хто вас обмине байдуже,
 Мабуть, крем'ях у грудях несе.

ЧОРНА ПІДКОВА

Хмари повзли так низько, що перехожі несподівано вирунали з них і так само несподівано тонули. Дівчина задерла голову, ніби хотіла протаранити очима їх клубчасту похмурість. Довгими вія-ми вона торкалася країв хмар, а її очі були єдиними синіми цятка-ми серед передгрозової сірості.

— Я не люблю тебе, — сказала дівчина, дивлячись у небо. — Ти брехав мені...

— Я не брехав тобі...

— Ти не любив мене.

Він дивився в землю і не бачив, що коїться над ними.

— Я люблю тебе. — Хлопець нервово човгав черевиком по зеле-ному горбку і вже вибив на ньому чорну підкову. — Я люблю тебе...

— Ти просто боїшся втратити мене і залишитися самотнім.

— Дурниці! — раптом загарячився він. — Коли я став байду-жим тобі, то...

Вона метнула на нього дві сині блискавки.

— Чому ти весь час дивишся в землю?

Він важко, мов гирі, підняв свої очі і спідлоба глипнув на неї, але за мить його очі знову впали в траву.

— Це не має значення, куди я дивлюся.

— Ти ніколи не дивився мені в очі. Ти завжди був жадібним і не-терплячим, — розстрілювала вона його сумніви. — Ти не хотів бути щасливим зі мною, ти просто хотів ошчасливити мене.

Вона раптом заплакала і ледве втрималася, щоб не припасти йому до грудей.

— Я теж хочу бодай одну людину зробити щасливою, — сердито звігнула підбор в глевку землю і прожогом кинулася геть.

— Почекай! — Він рушив за нею.

Тягуче закашлявся грім, і об листя запорошчали великі, мов буруб"яхи, краплі. З хмар виринули двоє. Вони трималися за руки і біг-ли прямо під клен. Зупинилися захекані і мокрі, щасливі, що знай-шли таку густу крону.

— Дивися, підкова, — вигукнув хлопець.

Вони присіли біля чорної дуги, впаяної в зелене божевілля. І якось несподівано зустрілися їхні очі, потім руки і губи.

— Підкову знаходять на щастя, — прошелестіли її вуста.

Ті, що знаходять підкову, ніколи не думають про того, хто загубив її.

Я люблю у Софіївці думать,
 Відганяючи спогадів рій.
 Від сьогодні, ласкава Умань,
 Скільки житиму — бранець твоїй.

В грудях набубнявіла тривога
 Світла, ніби ранок запашний, —
 Ти ще не хилила ні до кого
 Лобик свій упертий і смішний.

Ти ще не торкалася губами
 Вічних і прозорих таємниць.
 Чистота твоя тремтить вогнями
 У червонім клекоті зірниць.

Тільки манить ввечері дорога
 У казково загадковий світ...
 В грудях набубнявіла тривога,
 Тиха й мовчазна, як динаміт.

ТАНОК

Коли в п'ятьмі заблудить місяць срібний,
 Ідучи у чисте поле, де жнива, —
 Ударить бубон голосно і дрібно,
 Зітхне баян і тихо заспіва.

Спішу я в клуб, чому спішу — не знаю.
 А в клубі стану в темному кутку
 Та й задивлюсь, як дівчина кружляє
 В нестримному веселому танку.

І серце б'ється, ніби у відчаї,
 І чимсь мене зачепить за живе —
 Чому вона не ходить, а літає,
 Чому, як пройде, наче пропливе?

А сині очі, ніби дні весняні,
 Таку надію гріють молоду...
 Хіба ж я знав, що дівчині в коханні
 Зізнався вчора хлопець у саду.

ЗУСТРІЧ

Зустріч і небажана й раптова,
 Краще, мабуть, і мені й тобі,
 Щоб не стрілись ми сьогодні знову
 На бульварі в гомінкій юрбі.

Ти холодний погляд опустила,
 А лице в напруженім огні,
 Певне, тому, що немає сили
 Прямо в очі глянути мені.

Стоїмо у вуличному шумі,
 Слів шукаєм, але слів нема...
 Я тепер у новому костюмі,
 Ти оце помітила й сама.

І, напевне, теж згадала нині,
 Як мені тоді сказала ти,
 Що зі мною у простій свитині
 У «між люди» соромно піти.

Ні, тепер не знайдемо ми мови,
 І не пройдем вулицею знов...
 Я придбав костюм для себе новий,
 Чи ж придбала ти собі любов?

Кажуть люди: непогана буде пара — я і ти,
 Та ніколи не осмілюсь я до тебе підійти.
 Ти хороша і вродлива, та судилась не мені,
 Бо не бігала ніколи босонога по стерні.
 Скільки б я не намагався, скільки б я не тратив слів,
 Не зумію розказати те, що серцем наболів.
 Розповім тобі я краще про село та про рілля,
 І ніколи не зізнаюсь, що давно тебе люблю.
 Кажуть люди: непогана буде пара — я і ти,
 Та ніколи не захочу я до тебе підійти.

ВОНА ПРИЙШЛА

Вона прийшла, непрохана й неждана,
 І я її зустріти не зумів.
 Вона до мене впливла з туману
 Моїх юнацьких несміливих снів.

Вона прийшла, завітчана і мила,
 І руки лагідно до мене простягла,
 І так чарівно кликала й манила,
 Такою ніжною і доброю була.

І я не чув, як жайвір в небі тане,
 Кого остерігає з висоти...
 Прийшла любов непрохана й неждана
 Ну як мені за нею не піти?

■
 Ти не можеш мене покарати
 Блискавками з-під милих брів,
 Бо тебе я навіки втратив
 Ще до того, як вперше стрів.

Ти не можеш мене любити,
 Ненавидіть не можеш теж —
 Ти прийдеш, як гаряче літо,
 Тільки грозами обпечеш.

Через теплі зелені трави
 Поведу тебе в далеч путь.
 Та за мною лишиться право
 До кінця тобі вірним бути.

Дні і ночі думать про тебе,
 Виглядати тебе щомить —
 Лиш для цього, їй-богу, треба,
 Тричі треба на світі жить!

ТЕЛИЦЯ

(пародія на вірш
 з несподіваним закінченням)

Як шуміли верби і тополі,
 Жайвір обімлів у вишині,
 Попасав я череду у полі,
 У широкім полі на стерні.

І, побігши завертатъ телицю,
 Що була дременула у ліс,
 Я зустрів дівчину, як зірницю,
 Що ішла з граблями на покіс.

Тільки глянув — все забув на світі,
 Запалав, а потім прохолов —
 Безнадійно я попав у сіті,
 Що сплітає каверзна любов.

Серце в грудях тьохкало і билось,
 Брикалося, ніби порося —
 Дівчина та в серці вкорінилась,
 Увійшла у нього майже вся.

І тепер вона щоночі сниться,
 Пестить очі ніжним пухом кіс...
 Хай би здохла та була телиця,
 Що тоді повіялась у ліс.

Різдвяна зірка світлом і теплом далекого дитинства єднає українців усього світу, а колядки та щедрівки озиваються в серці кожного хоралом любові до Бога і України. Доля колядки та щедрівки — це доля нашої Вітчизни: раділа в славі і добрі Україна — дзвеніласявою колядка, ридала в ярмі Україна — квилела голодним старцем пісня. Важко сказати, скільки років живуть ці пісні на нашій землі, мабуть, сам Бог подарував їх нам, аби ми «возлюбили ближнього як самого себе». Легенда про ці святки розповідає так: «То було ще в предковичні часи, коли непроникний темний хаос та всяка нечисть зайшла на землю. Зібралось тоді на Сьомому небі велика рада могутніх богів. І сказала богиня Всесвіту, премудра Лада, богові вогню, ковалю небесних обширів: «Аби на землі лад був, викуй, Свароже, ясне-красне сонце-ра!» Злі, темні сили хотіли перешкодити визріванню пресвітлої сили Божої матері, прагнули встановити

вічну ніч. Та триєдина сутність Творця-Господа, тобто матеріальний світ земного життя (Яв), духовний світ богів (Прав) та підземний, потойбічний світ (Нав), здобула перемогу. Так, за дванадцять священних ночей народився золотоликій Божич — молоде сонце, срібнодзвонний ясен-місяць та свята богиня-мати Дана, а значить і все живе на землі. І стало називатися велике свято Родздом Світла. Зраділи люди Божому творінню і проголосили повсюди: *Ра-дуйся*

*Ой ра-дуйся, земле,
 Ясен світ засвітився*

Як свідчать легенди, свята зимового циклу пов'язані зі світоглядними уявленнями українців-язичників про народження

Всесвіту протягом дванадцяти священних ночей (дванадцять полін, що готуються протягом дванадцяти днів, дванадцять страв на святковому столі під час Різдва), коли сонце проходить у сузір'я Стрільця. Це свято називалося святом Сварога (зодіак праукраїнців) і було пов'язано з трьома світилками — Сонцем, Місяцем та Зорею, вихід якої на небосхилі свідчив, що у богині Лади народжується дитя Коляда, яке є божест-вом зимового сонцестояння. Ці діяння відбуваються згідно з міфологічним світоглядом наших предків від 6 січня (25 грудня за ст. ст.) по 19 січня (6 січня за ст. ст.). Колядою освячується зимове сонцестояння, воскресіння активної сонячної енергії, яка повинна покликати до життя природу. Вся суть свята Різдва-Коляди міститься в містерії Святої Вечері, кличем до початку якої є вечірня зірка. В староукраїнському святі ця зірка грає окрему особливу місти-чну роль посланниці Бога, є символом животворної сили природи, сповіщає про вирішальну мить народження світу. Зірку в Святій Вечері символізує мак, який додається до куті та до пирогів. «Пшеничне зерно золотисте, овальне, розділене на дві півкруглі половинки — це немов злучені. В мініатюрі: місяць на склоні повні та місяць молодик. Так виходило би, що пироги з пшеницею — це всесторонній символ місяця: зверхньою подобою зерна пшениці, її продук-том — пшеничною мукою та пшеничною начинкою, а в кінці зверхньою подо-бою пирогів. Пироги з маком — це подвійна символіка, бо, крім символічної подоби, є в них символ сівкості й розродчості, яку так само приписують силі місяця. І не треба забувати, що

на Святій Вечері послуговуються самосійним маком, т.зв. зіркатим, повний овоч якого нагадує своєю головкою місяць. А над його головкою розпростирає своє проміння приросла, звичайно дванадцятикінчата, плівочка-зірка (тому звється він зіркатий). А як зоря, так місяць, в українським святі, і спеціально в щедрівках, — це символ росту й плодovitості. Тому-то й не жаліють маку на Святій Вечір: його дають до куті з медом (та-кож, як пшениця, це люнарно-символічна трава) — він є в калачах, маківниках та в інших дрібнім печиві», — читаємо у Ксенофонта Сосенка. Образ містичної Зорі присутній у багатьох староукраїнських колядках:

Ходить-походить місяць по небі

Та й кличе, кличе зорки до себе:

Ходімо, зірко, Бога шукати!

Коли з'являється Святвечірня зірка, то господар вносить до хати Дідуха, святончий сніп пшениці чи жита, ставить його на «покуті». Етнографи вважають, що Дідух — «це безперечно прадід, перший предок народу, сама назва про те свідчить. В народних традиціях цілого світу це постать, оточена напівміфологічним напівбосим німбом... В традиції українською народом міфічна постать Дідуха має різноманітне значення. Се найперший і все живий предок народу; раз виступає Господь в його постаті, — іншим разом виступає прадід як первісний ідеальний господар, а знов іншим разом як міфологічна поява міся-ця. Таким оспівують його колядки... та найбільш оригінальною є ідея різдвяно-го дідуха у тім, що він є символом не самого одинокого поперечка народу, але батька первісної рідні». Колядки ідеалізують цю первісну прарідню, величаю-чи її в астральних символах. Прадіда в українській родині очікують як небес-ного посланця, що засвідчують правдані колядки:

Що ж місяць — то господарок,

Що ж сонечко — то господинька.

Ясні зірки — його дітки.

Щедрий вечір символізує народження Місяця-Молодика 14 січня (1 січня за ст.ст.). О.Знойко вважав, що назву місяця «уація» залишили в Україні ще давні племена кіммерійців. Пізніше вона перетворилася у чоловіче ім'я Ва-силь. У наших предків був звичай приносити місяцю жертву у вигляді пирога (вареників), тому вони були обов'язковим атрибутом святкового столу. Взагалі праукраїнці вірили в те, що все почате на молодого місяця, буде успішно завершено, тому кожен відповідальну справу і понині розпочинають на молодика. Пироги з маком, які печуть на це свято, — «це подвійний символ, — місяця і зорі... Це спеціально улюблене українське свято: міфічного Василя і Маланки — є найширшим культом місяця з його женихальними мотивами (ними суть переповнені щедрівки). Тоді міфічну постать Василя мішають часто з міфологічно-люнарною постаттю Іллі-Іллі, який є в українського народу патроном урожаїв збіжжя, особливо жита (сніп жита, дід Ілля в часи жнив, це фігура місяця)... Старовірменське слово уація (рівно звучне з іменем Василя, — Вас-Ілля) значить: місяць:

Гиля, гиля,

На Василя.

А у Василя

Житня пуга:

Куди махне —

Жито пахне!

Слово «гиля» — це ймення Г' Ілля з spiritus asptr, Г — перед Іллям.

19 (6 ст.ст.) січня Сонце залишало сузір'я Стрільця і в цей час святкувалося народження богині води Дани (нині Йордан, Водохреща).

Н. П. СИВАЧУК

З посібника
 «Українські
 народніядитячія
 колядк, ящедрівк, я
 таятосівальніятісні»

Йордан, в народі ще іменується як Ордан, Орове дання, за гіпотезою дослідника українського язичництва О. Шокала «осончення води», воно є останнім, заключним серед зимових свят. Згідно з дослідженням С. Килимника, свято це «відправлялося уночі, бо лихі сили панують переважно нічною й їх треба заворожити, закласти, відвернути від води, від весни. Пригадаймо побажання у колядників: «Хай буде вам Бог у дорозі, при кожному перевозі!». У давнину не було мостів, поромів та доріг у нашому розумінні. Отже, приходилось переправлялись убрід через воду та й худобу також переганяли через брід. Часто зносила вода й худобу, гинули на переправах і люди. А весняні бурхливі поводи та льодоходи-льодоломи були в ті часи жахливим явищем. Ось тому цю воду весняну та перевози-переправи треба було зачаклувати-заворожити, ублагати та до люди-ни прихилити. А лихі сили, які перебували у воді, треба було закласти й заво-рожити так, щоб зробити їх недіючими. Та й християнська назва цього свята Водохреща, що означає хрестити воду, а тим виганяти з неї все лихе, спеціальними богослужбами та діями надавати цій воді цілющих властивостей».

«Іменем Дани названо таку важливу активність людини, як танець — данець. Без данцю не можна увявити собі жодної дії наших предків, танцем вони

започатковували кожну оказію, вкладали в нього найвищий і найбурхливіший вияв своєї енергії. В стані екстази та піднесення мов би сполучалися із божест-вом та в цій сполучі бажання людей ставали бажанням божества, в цьому разі Дани. У гуцулів в час забави раз-у-раз згадують цю богиню приспівом: «Ой, сіда — ріда, сіда — ріда й Дана!», — пише Докія Гуменна.

Свято Йордан присвячено культу води, мало на меті прискорити прихід весни. Згідно з повір'ям у цей час відкриваються небеса «для весни, для води, що скоро підуть на землю «дрібні дощички» залишили свої сліди й у святому письмі: «Небеса одверсти».

Зимова обрядовість також пов'язана з культом дерева, архетипом Світового-го

Дерева, символом якого раніше була вишня, явір, дуб, яблуня, сосна, пізні-ше — ялинка, яку прикрашали зазвичай зіркою на верхечку на знак міфічної Зорі (світ Прави), а стовбур уквітчували земними плодами, яблукками, горішками (світ Яви), підніжжя обгортали соломом, в ній, відповідно до світогляд-них уявлень праукраїнців, містяться душі дідів-предків, охоронців роду, роди-ни (світ Нави). Таким чином, ялинка символізує єдність неба та землі. Тради-ція так прикрашати ялинку дожила до нашого часу. Із переходом слов'ян від збиральництва та мисливства до землеробства до цього свята

приєднався звичай вшанування Золотого Плуга (сузір'я Оріон). На Святий Вечір це сузір'я перебуває найближче до землі. Давня легенда ствер-джує, що саме Сварог подарував людям Золотий Плуг, якою викували чарівні небесні ковалі Кузьма та Дем'ян, тому в деяких регіонах України у ці свята заносили до хати плуга, або відтворювали данню містерію ходіння з плугом, імітували оранку та засів, що, на думку учасників дійства, мало прискорити прихід весни та весняних польових робіт. Відгуком цього обрядодійства можна вважати сучасне символічне засівання на Василя, здійснюване хлопчиками в ранню годину, яке також є втіленням життєдайного дрібного дощичку. Від тих часів зародження хліборобства ведеться звичай ставити на покуті Дідуха.

У давнину ритуальні дійства зимової обрядовості здійснювалися жерцями, перебраними у спеціальні маски тотемних тварин, яким поклонявся даний рід, метою такої літургії було умилоствити злі сили природи, прихилити сили добра, наклити врожай, добробут, здоров'я, відігнати смерть,

голод, хвороби. В центрі таких обрядодійств були культ вогню та культ води, тому й пони-ні так багато залишилося обрядодійств господині біля печі (живий вогонь, дванадцять полін, спалення Дідуха в новорічну ніч) та освячення води на Йордан.

Християнство у цей цикл свят внесло свою суть, про трансформацію його С. Килимник написав так: «Свято «Корочуна» з різноманітними обрядами-ритуалами, відправами, молитвами, магічними актами-діями виступає й сього-дні досить яскраво у наших Різдві...

«Корочун» Русі-України, що покритися Святим Різдвом — це винятково багате, веселе, радісне й велике свято, що вирізняється від подібних свят інших народів своєю особливою обрядністю, багатством фольклору, взагалі оригінальністю етнографії, найглибшою захо-ваністю в народних масах нашої стародавньої передісторичної культури. Це свято є нашим документом глибокої доісторичної дійсності не лише вірувань, світогляду, але й наших культурних,

політичних та економічних зв'язків і взаємин із всесвітом... Наша церква ті гарні звичай-рештки первісної культури врешті прийняла, але, як і мусить бути, вклала в усе це християнські ідеали, християнську мораль, нові ідеї — правди, любові, всепрощення, щедроти, удосконалення».

Головне завдання української родини в дні цих свят гідно приготувати са-мого себе, свою душу і серце, свою хату і господарство до празника Христово-го Різдва, в якому «підіймається колективно-громадське та національне почут-тя, солідарності, єдності; вияв найвищих людських чеснот — шанування люди-ни, її пам'яті, ділити радість з іншою людиною; бажати їй те, що бажаш собі; шанування праці.

Катерини

Грудневий вечір почав у вікна стукати; розв'язує торбину, дарує Катерині, вишневим цвітом пропахлій, вологого снігу, а тоді веде під вікна разом з дівчатами ворожити. Стоїть груднева Катерина межі подругами під вікном. Усміхається. Долю їм пророчить. Ті слухають, радіють, за правду мають — почуте збудеться.

Катерина розчервонілася, чорні коси назад відкидає, синіми очима виблискує. Ворожить.

Тоді ходили в сад вишневий, снігом квітчаній. Гілки ламали. Про весілля думали. Катерина між ними. Весела. Жартує.

Співають дівчата. Катерина зажурилася. Андрія виглядає. Через кілька днів прийде — тринадцятого.

Дівчата по домівках стали розходитись. Гілочки несуть. З Меланкою і груднева Катерина пішла; вишневим цвітом пахне.

Вечір ворожінням упився, торбина геть розв'язалася, вологий сніг розсипався.

Мовчить Меланка, а Катерина нашіптує долю гарну. Біля подвір'я спинилися, поправила Катерина хустку тернову, зимою даровану, оглянулася і за Меланкою пішла — до хати.

Тепло. На столі паляниця добром дихає. Усміхнулася Катерина, над гілкою чарує. Іти збиралася, та побачила закохані очі Меланчині, а в них її Андрій намальований. Засміялася. А тоді — журилася. З хати вийшла — в садок. Довго стояла, на вишню зіпершись. Рясні сльози замерзлимими пелюстками котились. Не чекає більше на Андрія грудневого.

Зацвіте перед Різдом у Меланки гілочка. Рясно так, мов сльози грудневої Катерини.

Андрія

Андрійко, втомлений, додому вертається. Катерину зустрів. Завжди весела, а тут — одвертається, сумував за нею, за цвітом вишневим. Обійняв. І сльози побачив. Втішає. Розпитує. Не каже Катерина, до Меланки веде. Швидко. Замислена. Під вікном спинилися, — в хату заглядають. Меланка замріяна очима Андрія вимальовує, на гілочку дивиться — цвістиме. Плаче Катерина. Андрій голову похилив. Розлучені.

Сидить Андрій у шинку. Мовчить тяжко. Сльозою у склянку спогад хлюпнув. Ходили поміж вишень увечері; цвіли вишні і доля їхня цвіла. Катеринині сині очі лукаво в його сірі дивилися. Тоді мовила: «Хочеш, я тебе причарую?»

П'яний спогадами Андрій. П'яний запахом цвіту вишневого. До Меланки йти треба. Він піде Катерину одвідати — бодай востаннє разом побути.

Мерехтить свічки вогник. Відбивається в сльозах Катерининих. Ніжності пелюстки серцем гортає. Андрія собі мріє...

Вимріяла. Стоїть на порозі; снігу на плечах приніс. Почав сніг танути. Катерина метушиться, очі ховає. Андрій на неї дивиться: «Хто так посміявся над нами? Кому наше щастя спокою не давало? Чом розлучені?...» Обнялися.

Заворушилася гіркота між ними.

Катерина
ПОЛІЩУК

ГРУДНЕВОГО
ЦВІТУ
ПРАЗНИК

Варвари

Вишиває Варвара рушник. В печі полум'я сміється. По кутках казки заховалися з квітами впереміж. Линуть птахи вишиті співом Варвари зеленоокої. Візерунки ладнаються під образами сідати — на покуті — щедро, барвисто.

Уміє рушники вишивати Варвара, душу свою червоно-чорною ниткою вмальовує у білу незайманість полотна.

Сидять на лаві Андрій з Катериною. Жаліються. Просять долі щасної для них вишити.. Смуток огортає Варвару, та нічого вдіяти не може.

Пішла з хати Катерина, Андрій наздоганяти кинувся. Йде Катря по білому полотні грудня, сніг на віях у неї розтає. Та не від того сині очі змокрили, — волого на світ дивляться. Наздогнав. Узяв за руку. Сірим очима просить: «Не йди від мене». Відповідають сині очі вологою: «Меланка журиться — не ходиш до неї. Я заважаю. Не хочу між вами бути. Не будемо більше разом...»

Одвернулася, пішла. Мокрий сніг за її сліди чіпляється — утримати хоче. Довго на них Андрій дивився. Тоді — божевільний — пригоршнями, мов вишневі пелюстки, ті сліди визбирував. Тануть, розхлюпуються, між долонь втікають. Побивається над ними Андрійко.

Ганни

Мчать коні. Шаленіють. Морозом дихають. Вибивають іскри холодні копитами. Обмерзли дерева кригою. Мчать.

Ними кароока Ганна у зеленій хустині править. Стугонить земля під чорними конями. Мчать, вітром осіддані.

Спинилися. Іде Ганна до хати. Місяць її поглядом проводить. Варвара зустрічає. Розпитує, як Ганна народини Сонця святкувала. Розкажує, бідкається, що Місяць засмутився, — день доточився — бачитися менше будуть. Зітхає Варвара. Чорним рушник вишиває — для долі Андрія з Катериною. Питає поради у Ганни. Як бодай дешцию червоного в їх рушник накрапати. Замислилась Ганна. Жартує Місяць — Ганну обіймає. Дарує гребінець, різблений зорями, — коням гриви розчісувати. Дякує. В зелену хустину кутається — змерзла. Почали прощатися. Пошепки Ганна Варварі розповідає, що Місяць вивідав: «Живе в хаті край села Василь. Давно в Меланку закоханий. Якби й вона його полюбила. Тоді Катерина — доля Андрієва.»

Сниться інший Меланці. Сон підкуплений кожної ночі Василя малює. Хороброго, ніжного, вродливого. Частіше Меланка про нього думає. Андрія забула. У вікно старостів виглядає. Василя дожидається.

Попразен

Здається, ще ніколи вишні не цвіли так. На це диво Місяць дивитися вийшов. З Андрієм зустрівся. Щасливий. Усміхається. Спішить до Катерини. Поміж цвіту вишневого шукатиме її. І хмільний синіми очима знов буде. І цвітом.

З білих пелюсток вінок на голові. Щаслива. Сіроокого Андрія чекає. Знову лише ним буде милуватися. І цвітом.

Дмитро ШВЕЦЬ НОСТАЛЬГІЯ...

*В один із світлих днів зими,
 Так падав сніг, неначе ми,
 Зустрілися з тобою крізь роки.*

*Чимало випало незгод пройти
 За весь цей час, але ж бо ти
 Така прекрасна як завжди.*

*В своїх очах зуміла зберегти
 Той блиск, і подих ніжної весни
 Що відверта життя від самоти...*

*Приходжу знову я туди, де вже тебе давно нема,
 Збираю спогадів сліди, в кишені серця їм ціна.
 У пам'яті живеш там ти, минуло літо і зима,
 Я з гордістю скажу – роки, ідуть, а ти одна...
 Уже в кишені не знайти, так ніжно серце обійма,
 Я не біжу, бо не втекти, як бачу з цегли та стіна,
 Де хтів з тобою говорити, і досі мова там вита
 Примушує ще трохи жити, в повітрі як жива вода.*

*У кожній ямці ностальгія, де ти ходить не будеш більше,
 Я не забуду нічого, ні, я... писав про незрівнянність твою вірші.
 На жаль, і говорити я не вмю, з тобою так як можуть інші,
 Штрихи мої лишують мрії, про те що бачив найгарніше.
 Як я віддам у руки все отій... підлозі де ступаєш, це не смішно.
 Думки підступні наче змії, проте прозорі і не грішні,
 Триматися руки не смію, змагатись з цим всім безуспішно...
 І знов спіткає ностальгія, як там, де ти не будеш жити більше....*

**Малюнки —
 В. БУРДА**

Колискова
*Стихає вільно стук серденька,
 Чола торкає промінь срібла,
 І подих ніжний в твоїх жменьках,*

*Північна вкутала імла.
 Так спить десь моя люба,
 Дивитися за нею завжди буду*

*Плетуть обману сні тривоги сіті,
 Я вбережу її від зла.
 Той спокій – найдорожчий в світі.*

*Підставлю я свої долоні,
 З кошмару демона трима,
 Проклятим болем їх наповни...*

*Спи, сонце, хоч на мить спочинь.
 Спи, рідна, і думки покинь.
 Спить сонце сном земних богинь.*

*А я сидітиму з тобою,
 У ліжку сплять блискучі зорі,
 І тебе кличуть, звуть з собою*

*Химерні мрії кожну ніч.
 Десь забирають уві сні,
 Тебе в якесь нове життя.*

*Примари мчать в наступний ранок,
 Хай буде добрий як дитя,
 Складаєш пазли з ночі ланок,*

*Можливо десь мелькнув там я?
 Солодкий сон з тобою, прошу...
 Знесу, розділим твою ношу.*

*Як привид стану за тобою,
 Я сліз твоїх не переносу...
 І наяву, в безглузких снах*

*Де би не була ти, я з тобою.
 І сонця дні із ночі праху,
 Зберу для тебе, зоре моя.*

*Прекрасна, ніжна, люба, квітко,
 Життя без тебе – мрії крах,
 Життя з тобою в снах лиш видко.*

*Думок клубок, тривоги знак,
 Знайди рятунок в забутті...
 Пусти, відчуй себе отак,*

*Як ще ніколи у житті,
 Побач турботи уві сні,
 Розтали снігом на весні.*

Редакційно-видавничий центр «Софія» пропонує видавничо-поліграфічні послуги високого рівня:

- виготовлення макетів обкладинок та палітурок;
- палітурні роботи книг, наукових робіт, канцелярських документів;
- підготовка до друку і видання книжкової продукції;
- виготовлення ескізів та друк візитних карток, запрошень, вітальних листівок, буклетів тощо;
- за бажанням автора РВЦ на професійному рівні редагує всі види текстів: наукові, науково-популярні, публіцистичні, художні.

Отож, запрошуємо до співпраці. Гарантуємо доброзичливе ставлення та добротність виконуваних робіт. Чекаємо вас за адресою: м Умань, вул. Садова, 28.